

Viðmerking

Eyðun á Borg, lærari, avlagar kjakið um nýggja fólkaskúlalóg við ósakligheit

Í bløðunum í seinastu viku hevði Eyðun á Borg, lærari, viðmerkingar í sambandi við spurningin, um vit skulu byrja við donskum í 3. flokki ella í 4. flokki.

Førsta krav til ein, sum ætlar at verða tikið í álvara, er, at hann hevur sett seg inn í tað, hann úttalar seg um; at hann hevur kannað atkomiliga tilfarið út í æsir, so ein ikki byggir sína stöðutakan á gitingar og ósakligheit; tilfikt fremur ikki málið.

Eyðun á Borg pástendur í grein síni (sitat) »Fjöld av fólki, bæði lærarar, foreldur og onnur, tekur undir við hesi broyting«.

Hetta er ikki rætt.

Adrenn álitið var sent út til hoyringar hjá almenninginum í oktober 1995 var Ráðleggingarnevndin samd um, at danskt framvegis skuldi vera í 3. flokki. Tað var eisini full semja í nevndini at flyta enskt úr 6. flokki niður í 5. flokk.

Síðani fingi fólk høvi til at gera viðmerkingar til álitið og ein meiriluti í nevndini hevur á hesum grundarlagnum tikið avgerð um m.a. at lata enskt verða verandi í 6. flokki og byrja við donskum í 4. flokki.

Mær kunnugt vóru tað bert 4 lærarar, sum í viðmerkingunum til álitið mæltu til at flyta danskt úr 3. upp í 4. flokk og ein teirra mæltu til at lata skúlarnar hava frælsi til at velja, um teir vildu byrja við donskum í 3. flokki ella 4. flokki. Ein av hesum 4 lærarum var Eyðun á Borg.

Hinir 640 lærararnir í fólkaskúlanum, sum ikki mæltu til at flyta danskt, mugu vit rokna við taka allir undir við, at danskt skal verða verandi í 3. flokki.

Næstu ferð Eyðun á Borg í greinini eftir mínum tykki mistekur seg er, tá hann skrivur: »Løgið, at tit triggir: Arnold Abrahamsen, Andras Samuelsen og sanniliga eisini Olaus Jespersen, kunnu góðtaka stöðuna, sum hon er«.

Eg havi tikið eina stöðu og havi gjølla grundgivið fyrri míni stöðutakan, og hana tori eg at standa við. Børn kunnu saktans læra eitt fremmandamál – í hesum forinum danskt – longu frá 3. flokki, uttan at tað skaðar teirra móðurmál!

Nakrar dagar frammanundan vendi Eyðun sær til mín og segði, at hann hevði ikki ventað, at eg skuldi hava skrivað undir saman við hinum báðum. Hann nevndi nakað um, at hinir báðir vóru tveir sambandsmenn, haðani var ikki annað væntandi, men at ein, sum segði seg vera tjóðveldis-

mann, fór at forsvara danskt, tað hevði hann ikki roknað við. Eg gjørdi honum tá mína stöðu til málið púra greiða; men hóast hetta, so fer Eyðun á Borg kortini í hesum somu ørindum í bløðini.

Fyrri at hvørki Eyðun á Borg ella nakar annar skuldi vera í iva um mín leiklut í arbeiðinum um nýggja fólkaskúlalóg, so skal verða sagt frá, at eg ikki undir nokrum umstøðum hevði droymt um at gjørt mína privatu politisku stöðutakan galdandi í arbeiðinum í Ráðleggingarnevnd fólkskúlans, hvørki í spurninginum um, nær byrjar skal við donskum ella nokrum øðrum spurningi. Min stöðutakan byggir á heilt aðrar fortreytir, sum m.a. eru greitt lýstar í minnilutaálitinum.

Mítt grundsjónarmið er, at vit eiga at styrkja fakligheitina í skúlanum, og tað er eisini ein av grundunum til, at eg saman við hinum báðum nevndarlimum mælti til, at vit eiga at byrja við donskum í 5. flokki. Eftir míni meting er búningarstøði næminganna í dag tilt ess.

Vit eiga ein góðan fólkskúla, sum eg í hvussu so er haldi ikki stendur aftan fyrri tann danska fólkskúlan. Eg veit, at vit hava allar

fortreytir fyrri at fáa ein enn betri skúla. Vit skulu bert geva lærarunum møguleikar, soleiðis at teir kunnu viðka sjónarringin hjá børnunum. Vit eiga góðar og dugnaligar lærarar og skúlaleiðarar, sum gera alt, sum stendur í teirra makt fyrri at bota um skúlan. Næmingadygdir er minst líka so góð sum aðrastaðni, vit eiga foreldur, sum hava stóran áhuga í skúlans arbeiði, og sum vilja standa saman við skúlanum, at børn teirra skulu náa so gott úrslit sum gjørligt. Tí eiga vit at leggja á takinum og javnt stremba eftir, at vit skulu, í hvussu so er, hava ein fólkskúla, sum ikki stendur aftanfyri teir bestu í grannalondum okkara. Sjálvur haldi eg besta prógv við fyrri hesum vera, at vit læra danskt frá 3. flokki.

Danir eru komnir eftir, at tað er neyðugt at byrja fyrr við fyrsta fremmandamálinum, og eru tí longu í 1994 byrjaðir við donskum í 4. flokki, meðan vit framvegis skulu byrja við donskum í 6. flokki. Tað er heilt óneyðugt hjá donum at gera royndir, nær byrjar skal við einum fremmandamáli. Vit hava royndirnar og prógvini fyrri, at børn saktans kunnu læra fremmandamál heilt frá 1. flokki av.

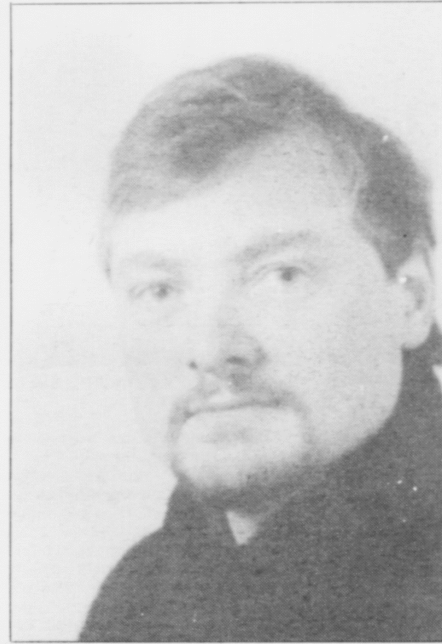
Istaðin fyrri at flyta danskt

upp í 4. flokk, so áttu vit heldur at umhugsast spurningin, um tað nú ikki kundi verið skilabetri, at lækka undirvísingarskylduga aldurin til 6 ár og lata børnini so try tey fyrstu skúlaárin bert hava føroyskt. Meira enn helvtin av teimum 6 ára gomlu ganga okrtini í barnagarð allan dagin. Eg haldi meg vita, at norðmenn hava umhugsast at sett skúlskylduga aldurin niður soleiðis, at børn nú fara 6 ára gomul í skúla. Tað er slíkt kjak, sum kann brúkast í tí víðari arbeiðinum við at menna skúla okkara.

Eg hevði næstan roknað við, at vit í 1997 høvdu flutt okkum nærri tí mentaða og upplýsta heiminum, – tí mentað og upplýst vilja vit vera –, har vit, við sjálvstøðugum, sakligum og grundgívnunum argumentum í slíkum málum sum hesum, kunnu kjakast og taka politiskt óheftar avgerðir, heldur enn at stinga hvørjum øðrum skúr, alt eftir hvønn politiskan bás vit verða sett í, ella sjálv hava sett okkum í.

Men tíverri er hetta bert ein staðfesting av, at tað má meiri upplýsing til, eisini millum lærarar.

Hanus Andreassen, rithøvundur og skald, skrivaði seinasta summar eina ógvu-

liga rannsakandi grein, sum hann nevndi: »Orð og Ull«. Í hesi grein síni sigur Hanus seg hava funnið orsökina til, hví okkara skúlaungdómur flýggjar á útlendskar eftirskúlar. Sitat úr greinini: »... Spurningurin: Er stöðið nóg høgt? – á skúli, lærarskúli, hægri skúli og estrum – verður ikki settur. Vit eru moderat, men vit hava ikki ansað eftir, at øll framkomin samfeløg runda um okkum dyrka ta konkretu vitanina. Vit eru ov fin til at vera konkret. Men fuglurin, sum í øðrum londum lættir sær á við nýggjum hugskotum, situr hjá okkum fjaðursúr«.

Slíkar spurningar eiga vit at tola at seta okkum sjálvum og viðgera alment. Sakligt kjak á hesum grundarlagnum ber okkum framá.

Tað er konkrata vitan um orsøkirnar fyrri at flyta danskt í 4. flokk, sum vit í minnilutanum biðja um at fáa, aðrenn vit kunnu ganga við til slíkt tilmáli. Og tað hevur, hvørki Eyðun á Borg ella nakar annar enn verið førur fyrri at útvega og grundgeva sakliga.

Persónligt bríksl og politisk stöðutakan kunnu ikki góðtaka sum haldgóðar grundir fyrri avgerðum í slíkum nevndararbeiði sum hesum.

Tíverri má sigast, at tað, sum skuldi verið mælt um, verður tagt burtur, nevniliga týðningarmiklir spurningar í sambandi við eina fólkskúlalóg slíkir sum:

1. Hvørjar avbjóðingar setur framtíðarsamfelagið til komandi ættarlið?

2. Hvørjar dygdir vilja vit menna hjá framtíðarføroyinginum, og hvat vilja vit leggja dent á í uppalingini?

3. Hvussu lýsa vit uppgevu skúlans sum avleiðing av nevndu avbjóðingum?

ella sagt óðrvisi:

Hvørja barlast skal skúlin geva framtíðarmenniskj- anum við sær sum førning inn í næstu öld?

Hetta er alneyðugt at fáa upp á pláss, tí fólkskúla- lógir verða hvørki gjørdar ella broyttar annan hvønn dag og hetta fær fylgjur inn í næstu öld, fyrri, í hvussu so er, eitt ættarlið kanska fleiri.

At enda vil eg siga við Heðini Brú:

Ger ungdomin kunnan við fornan arv, við tað, sum fedrarnar bar – lat tíðina síðani leika á – Tað haldgott fíftesti er. Ungdomurin er, sum ung- dómur var – men tíðin er kold og bráð – Gev honum bert trygt at standa á og sláð so gluggarnar frá.

Olaus Jespersen

„Vit eiga ein góðan fólkskúla, sum eg í hvussu so er haldi ikki stendur aftan fyrri tann danska. Eg veit, at vit hava fortreytir fyrri at fáa ein enn betri skúla. Vit skulu bert geva lærarunum møguleikar, soleiðis at teir kunnu viðka sjónarringin hjá børnunum“ skrivur Olaus Jespersen m.a. í hesi viðmerkingini til uppskotið til nýggja fólkskúlalóg